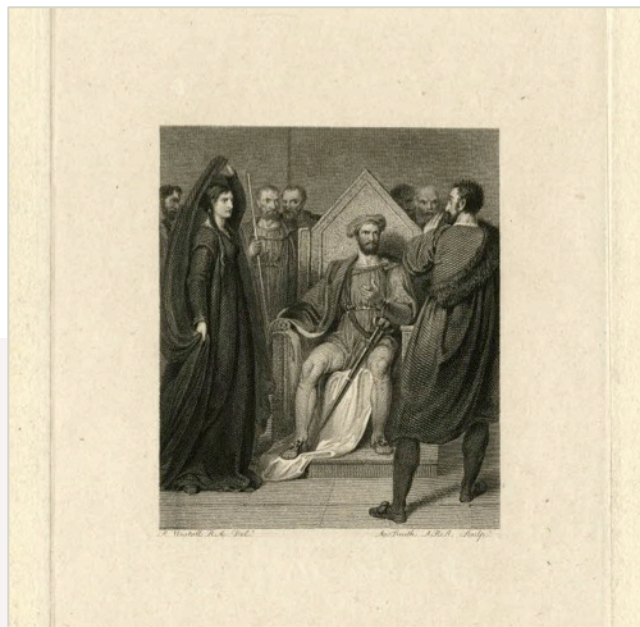

Traduccions i traductors a la Societat Maonesa (1778-1785): *Safira* (1779), de Joan Soler i Sans

Seminari de Literatura i Cultura
de l'Edat Mitjana i l'Edat Moderna

16 de març de 2021

Rosa Gornés Gomis
Universitat Pompeu Fabra

Índex

A. Introducció a la tesi i panorama general sobre la traducció a Menorca al segle XVIII

1. Introducció a la tesi
2. Panorama general sobre la traducció a Menorca al segle XVIII

B. *Safira* (1779), traducció de Joan Soler i Sans

1. Presentació de *Safira*
2. Context històric i cultural
 - 2.1. Societats de cultura i cercles erudits: la Societat Maonesa (1778-1785)
3. Documents i edicions de *Safira*
4. Context literari
5. Breu anàlisi de la traducció
6. Conclusions

1. Introducció a la tesi

A

La Societat Maonesa (1778-1785) i les traduccions a Menorca al segle XVIII

2019-2022

- Doctorat en Traducció i Ciències del Llenguatge
- Universitat Pompeu Fabra
- TRILCAT (grup d'estudis de traducció, recepció i literatura catalana)
- Direcció de la tesi: Dra. Marta Marfany

2. Panorama general sobre la traducció a Menorca al segle XVIII

A

El segle de les Il·lustracions a Europa

Gust per les lletres i la cultura a Europa. S'incrementa la producció de traduccions a tot el continent.

Menorca, gràcies a unes circumstàncies històriques úniques, gaudí de certa llibertat cultural i fou un lloc de recepció i intercanvi cultural.

Aquesta situació afavorí el fenomen de la traducció.

2. Les traduccions elaborades a Menorca al segle XVIII principi del XIX: 2 grups

A Menorca s'elaboraren nombroses traduccions d'obres literàries i històriques, sobretot del francès, però també de l'italià, del llatí i de l'anglès, al català i a l'espanyol.

1

- 6 traduccions llegides a la Societat Maonesa pels seus membres a finals de segle XVIII

2

- Més de 60 traduccions en el context general de l'illa, entre finals de segle XVIII i primera meitat del XIX

Les 6 traduccions llegides a la Societat Maonesa

	Data de lectura a la Societat Maonesa	Núm. resolució <i>Registre de la Societat Maonesa</i>	Text resolució <i>Registre de la Societat Maonesa</i>	Llengües i direcció de la traducció	Conservació
1	Gener, 28 (1779)	111	«[...] i III [David Causse] [ha llegit] una Traducció en vers de la fàbula de Píramo i Tisbe ».	del llatí al català	conservada
2	Febrer, 4 (1779)	115	«No VI [Pere Ramis] ha llegit una Traducció del discurs que féu l'Almirante Byng a la hora de la mort, extret de l'Història d'Inglaterra del Lord Lyaletton.»	de l'anglès al català	no conservada
3	Març, 4 (1779)	134	«No IX [Joan Soler] ha llegit una Traducció d'una Speculació del Spectator Inglès amb algunes reflexions que hi ha anyadit.» [Safira]	de l'anglès al català	conservada
4	Maig, 23 (1779)	152	«No XII [Pere Creus] ha llegit porció de una Traducció de una de les obres de Young.»	de l'anglès al català	no conservada
5	Octubre, 31 (1779)	170	«No XIV [Constantí Salort] ha llegit una Traducció sobre l'Indolència.»	probablement del poema en anglès «The Castle of Indolence» (1748) de James Thompson, cap al català	no conservada
6	Gener, 23 (1780)	177	«XVI [Ernst Theophile Koepf] ha llegit una d'algunes Reflexions del Sr Wieland sobre una anècdota de l'Història Universal de Mr de Voltaire concernent a Hortènsia, duquesa de Mazarin.»	de l'alemany, de l'anglès o del francès al català	no conservada

Estat de la qüestió.

Estudis sobre la traducció a Menorca al segle XVIII i principis del XIX

- «Traduccions i traductors a la Menorca il·lustrada» (Paredes, 1999)

 Panorama general de les traduccions

3. Estudis existents sobre les traduccions a Menorca al segle XVIII i principis del XIX

Estudis sobre traduccions concretes

- *Saphhira de Joan Soler i Sans: assaig d'aproximació* [treball inèdit] (Gomila, 1997)
- *La primera traducció goldoniana al català: La viuda astuta de Vicenç Albertí i Vidal. Manuscrit, traducció i context* (Rossich, 2011)
- «Una nova aportació documental sobre la Societat Maonesa (1778- 1785): la traducció de la faula ovidiana de Píram i Tisbe per David Causse» (Patiño, 2012)
- «La traducció catalana de Vicenç Albertí de *La Alonsiada* de Joan Ramis (1818): el trasllat de la versificació» (Marfany, 2016)
- «De “La Alonsiada” de Ramis a “L’Alonsiada” d’Albertí» (Martínez Mayor, 2017)
- DE VIGO, Joana (1801 [2019]). *Ifigenia a Tàurida* [edició i introducció de Josefina Salord i Maria Paredes]. Barcelona i Palma: Publicacions de l’Abadia de Montserrat i Edicions UIB.
- *Safira* (1779), traducció de Joan Soler i Sans d’un original de *The Spectator* (1712): recepció i estudi de la traducció [treball de fi de màster inèdit] (Gornés, 2019)

3. Estudis existents sobre les traduccions a Menorca al segle XVIII i principis del XIX

Estudis sobre traduccions en general

- «Vicenç Albertí i Vidal, traductor menorquí del segle XIX» (Pons, 1984)
- «Les traduccions llatines d'Antoni Febrer i Cardona» (Mascaró, 1985)
- *La traducción en España 1750-1830* (Lafarga, 1999)
- «Les traduccions teatrals dels il·lustrats menorquins» (Salord i Salord, 2001)
- «Vicenç Albertí, traductor de Metastasio» (Miralles, 2002)
- «Las traducciones catalanas en el siglo XVIII y primer tercio del XIX» (Miralles, 2012)

Què volem estudiar exactament a la tesi?

Què era exactament la **Societat Maonesa**? Quins n'eren els membres? Quina era la seva activitat?

Quin fou **el paper de la traducció** en la institució? Quines traduccions s'hi presentaren? Per què escolliren aquells textos concretament? Quines d'aquestes traduccions es conserven i quines no?

Quines **altres traduccions i obres** elaboraren els membres de la Societat Maonesa? Quines **relacions** van tenir **amb altres cultures il·lustrades de l'època**? Quina recepció van tenir d'altres literatures i entorns culturals?

Troballes recents

▫ Troballa de Pelfort

Manuscrit datat del 1782 d'unes 700 pàgines, amb textos en català i en anglès.

Segurament es correspon amb 22 entrades de la tercera edició de l'*Encyclopædia Britannica* (1801) que els membres de la Societat Maonesa redactaren per encàrrec de l'editorial.

▫ Troballes pròpies

Recerca d'arxiu exhaustiva.

Traduccions **literàries**, com *Pablo y Virginia*.

Traduccions **no literàries**: diversos textos jurídics (13).

Altres documents d'interès: un certificat traductor i un recompte de traduccions, i un glossari i un vocabulari terminològic.

permeten estudiar el paper de la traducció a Menorca a l'època

1. *Safira* (1779), traducció
de Joan Soler i Sans

B

1. Presentació de *Safira*

TEXT DE PARTIDA

Sapphira (1712), en anglès, en prosa, publicat al número 491 de *The Spectator*, publicació periòdica d'intenció moral.

TRADUCCIÓ

Safira (1779), al català, en versos alexandrins, feta per l'il·lustrat menorquí Joan Soler i Sans i llegida el 4 de març a la Societat Maonesa.

1. Presentació de *Safira*

SPECTATOR;

WITH NOTES

AND

(GENERAL INDEX.)

THE

Twelve Volumes

COMPRISED IN TWO,

VOL. I.

2 VOLS-IN-ONE

Sapphira confronting Rhynsault in presence of Charles the Bold.

PHILADELPHIA.

Published by J. J. Woodward.

«Rhynsault Confronted by Sapphira, in the presence of Charles Duke of Burgundy» (1803), portada *The Spectator*, British Museum

No. 491.]

THE SPECTATOR.

705

For as the soul doth rule the earthly mass,
And all the service of the body frame;
So love of soul doth love of body pass,
No less than perfect gold surmounts the meanest brass.

Text original extret de *The Spectator* T.

No. 491.] Tuesday, September 23, 1712.

———— Digna satis fortuna revisit.

Virg. Æn. iii. 318.

A just reverse of fortune on him waits.

It is common with me to run from book to book to exercise my mind with many objects, and qualify myself for my daily labours. After an hour spent in this loitering way of reading, something will remain to be food to the imagination. The writings that please me most on such occasions are stories, for the truth of which there is good authority. The mind of man is naturally a lover of justice; and when we read a story wherein a criminal is overtaken, in whom there is no quality which is the object of pity, the soul enjoys a certain revenge for the offence done to its nature, in the wicked actions committed in the preceding part of the history. This will be better understood by the reader from the following narration itself, than from any thing which I can say to introduce it.

When Charles duke of Burgundy, surnamed The Bold, reigned over spacious dominions now swallowed up by the power of France, he heaped

heart was wholly untouched. He was one of those brutal minds which can be gratified with the violation of innocence and beauty, without the least pity, passion, or love, to that with which they are so much delighted. Ingratitude is a vice inseparable to a lustful man; and the possession of a woman by him, who has no thought but allaying a passion painful to himself, is necessarily followed by distaste and aversion. Rhynsault, being resolved to accomplish his will on the wife of Danvelt, left no arts untried to get into a familiarity at her house; but she knew his character and disposition too well, not to shun all occasions that might ensnare her into his conversation. The governor, despairing of success by ordinary means, apprehended and imprisoned her husband, under pretence of an information, that he was guilty of a correspondence with the enemies of the duke to betray the town into their possession. This design had its desired effect; and the wife of the unfortunate Danvelt, the day before that which was appointed for his execution, presented herself in the hall of the governor's house; and, as he passed through the apartment, threw herself at his feet, and, holding his knees, beseeched his mercy. Rhynsault beheld her with a dissembled satisfaction; and, assuming an air of thought and authority, he bid her arise, and told her she must follow him to his closet; and, asking her whether she knew the hand of the letter he pulled out of

[...]

SAPPHIRA**HISTORIA EXTRETA DEL SPECTATOR N.º 491**

Escoltau esta Historia, amants de la justícia,
 Ahont veureu l'innocència venjada, ab gran delícia,
 I qualsevol sieu qui sords a la rahó
 Seguiu precipitats l'impuls de la passió,
 Volant de crim a crim, de furor a furor,
 Deteniuvos, llegiu y tremolau d'horror.
 No per mouer pietat este cas s'es fingit,
 No ; per la vostra instrucció la veritat s'ha escrit.

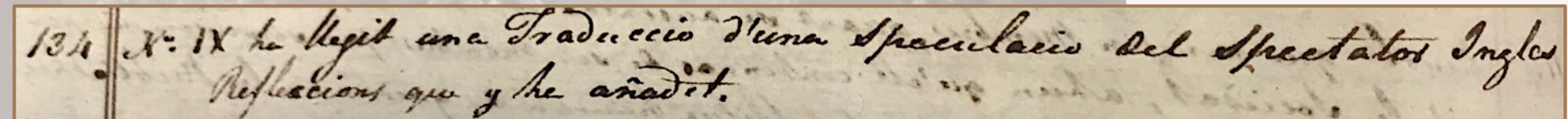
Ramis, gran cor, siti d'humanitat,
 Es digne d'inspirar y de sentir amistat.
 Vos qui eternizau, ab versos victoriosos,
 De la enveja y del temps a dos amants virtuosos,
 Mos versos inferiors dignauvos acceptar ;

Vostre geni ni puch ni pretench igualar.
 De Constància, pero, Sapphira acompanyada,
 Si queda monument d'una unió inviolada
 Jo seré satisfet ; no desitj altre honor
 D'amich vostre lo nom que es mes qu'el nom d'autor.

Carlos *el Atrevit* en Borgonya reinava,
 Son valor invencible sos estats dilatava.
 Magnanim, humá, generós y sincer,
 Magnífich en premiar, en castigar sever.
 De Rhynsault, vell guerrer, volgué recompensar
 Sa pericia y coratge y el suecés militar,
 Zelandia li submet. Rhynsault Governador
 No vela mes son cor, ansent de son Señor,
 Implacable, tirá, soldat brutal, feros,
 Quant Carlos era amat ell tant se feya odiós.

De Danvelt, comerciant íntegro, opulent,
 Notat per sa bondat, l'hymen era recent ;
 Jove y plena de foch que un dols amor inspira
 Brillava a son costat la sens igual Sapphira.
 A sa sola virtud sa hermosura cedeix,
 De tots los ulls es centro y tots los cors uneix,
 Digno y feliz parell si esto hagués durat!
 Rhynsault la veu, l'admira y d'ardor abraza
 Ja la vol posehir : versat en traicions,
 Ab art, de veurerla fa naixer occasions ;
 Vol Danvelt per amich, alaba sa belleza,
 Fa fingir a sos ulls la tímida tendreza.
 Sapphira observa tot, sas intencions sospita.
 Son caracter coneix y sa presencia evita.
 Rhynsault furiós de veures rejectar

1. Presentació de Safira

134. N.º IX ha llegit una Traducció d'una Speculació del Spectator Ingles
Reflexions que y he aňadit.

134. N.º IX [Joan Soler]
ha llegit una Traducció
d'una Speculació del
Spectator Ingles amb
algunes reflexions que
hi ha anyadit.

GB 1a dominació	1713- 1756
França 1a dominació	1756- 1763
GB 2a dominació	1763- 1782
Espanya 1a dominació	1782- 1798
GB 3a dominació	1798- 1802
Espanya 2a dominació	1802

En aquells anys es produeix, a tot Europa, una veritable revolució en el protagonisme del llibre, que esdevé element indispensable en la propaganda ideològica de les idees il·lustrades i es converteix en canal difusor d'una ciència renovada que havia sofert un provés de vulgarització i havia ampliat el seu abast com a conseqüència del moviment enciclopedista. Aquesta nova passió per la lletra impresa va ser aprofitada per la burgesia en el seu afany de participar activament en els moviments culturals de l'època: es creen «Societats de Lectura», biblioteques i associacions que fomentaven, a través de la compra i el préstec, l'interès per llegir i per saber. (Paredes, 1996: 53-54)

Societat Maonesa (1778-1785)

La nivelación cultural se expresa en Inglaterra del modo más sorprendente en la formación de un nuevo y regular público lector, lo que significa un círculo relativamente amplio que compra y lee libros de manera regular y asegura de este modo a un cierto número de escritores una forma de vida independiente de obligaciones personales. La existencia de este público está condicionada sobre todo por la aparición de la burguesía acomodada, que rompe las prerrogativas culturales de la aristocracia y manifiesta por la literatura un vivo interés, constantemente creciente. (Hauser, 1978: 196)

3. Documents i edicions de *Safira*

No es conserva el **document original** en què Soler i Sans presentà la seva traducció.

Només tenim constància per escrit que Soler i Sans llegí *Safira* al *Registre de la Societat Maonesa*)

També s'ha perdut el llibre de la Societat Maonesa en què els membres decidiren copiar tots els escrits presentats, tal com recull la resolució 113 de dia 31 de gener de 1779 del *Registre*:

Resolt que los membres que presentaran algun escrit a la Societat l'hauran de firmar i posarhi data del dia en qui lo presenta. I que tres mesos después de ser presentat un escrit s'haurà de copiar dins un llibre, quedant no menos en la biblioteca la còpia de l'autor.

Com ens ha arribat el text?

Els estudiosos de *Safira* hem recorregut a les edicions posteriors de *Safira*, sobretot a la d'Hernández Sanz a la *Revista de Menorca* (1931).

4 documents molt propers a l'original de Soler i Sans (1779)

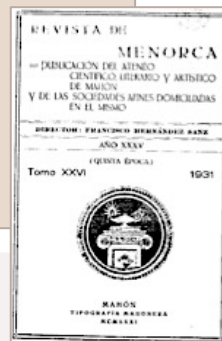
2 manuscrits
del segle XVIII
trobat per
l'historiador Pons
Alzina el 1996
entre els
documents per
classificar de l'arxiu
particular dels
Hernández Sanz-
Mora

1

2

1 manuscrit
propietat de
la família Mir,
descendent de
Joan Ramis, en el
qual es basa la
publicació
d'Hernández Sanz
a la *Revista de
Menorca* (1931)

3

la transcripció de
Safira feta per David
Causse
(contemporani de
Soler i Sans),
publicada al llibre de
Lindemann (1786
[2002])

4

Lindemann traduí *Safira* del català a l'alemany,
en prosa, sense mantenir el vers ni la rima

(Lindemann, 1878: 142)

Sapphira.

Eine Erzählung aus dem Zuschauer N. 491.

Hört diese Geschichte, ihr Freunde der Gerechtigkeit, sehet mit Vergnügen die gerächte Unschuld, und wer ihr auch seyd, die ihr taub gegen die Stimme der Vernunft, blindlings den Trieben der Leidenschaft folgt, und von einem Verbrechen zum andern, von einer Wuth zur andern fliehet, haltet ein, lesset und betet vor Schrecken. Nicht um Mitleiden zu erregen, ist dieser Fall erdichtet; nein, die Wahrheit schrieb ihn nieder zu eurer Belehrung. Carl der Kühne regierte in Burgundien. Seine Tapferkeit vergrößerte seine Staaten und seine Macht. Er war großmüthig, menschenfreundlich, muthig, gerecht und aufrichtig; edel in Belohnen und streng in Bestrafen. Er wollte Rhynsolt eines tapfern Kriegers Erfahrung, Muth und kriegerisches Glück belohnen, und unterwarf ihm sein Land. Abwesend von seinem Herrn ließ Rhynsolt sein ganzes Herz sehen. Er war ein unverschämter Tyrann, ein brutaler und wilder Soldat. So liebenswürdig Carl war, so verhaßt machte sich Rhynsolt; Danvelt, ein redlicher und begüterter Kaufmann, bekannt durch seine Güte, hatte sich kürzlich verhehligt. Jung und voll

[...]

Diferències entre el text de Causse-Lindemann (1786) i el text d'Hernández Sanz (1931)

Causse-Lindemann	Hernández Sanz
⊖	☑

Dedicatòria a Ramis

Canvis d'ordre

Canvis de contingut

Adaptacions o precisions

Canvis de determinants

Canvis de grafia entre *y* i *i*

Ramis, gran cor, siti d'humanidat,
Es digne d'inspirar y de sentir amistat.
Vos qui eternizau, ab versos victoriosos,
De la enveja y del temps a dos amants virtuosos,
Mos versos inferiors dignauvos acceptar ;

Vostre geni ni puch ni pretench igualar.
De Constancia, pero, Sapphira acompanyada,
Si queda monument d'una unió inviolada
Jo seré satisfet ; no desitj altre honor
D'amich vostro lo nom que es mes qu'el nom d'autor.

Diferències entre el text de **Causse-Lindemann** (1786) i el text d'**Hernández Sanz** (1931)

- Dedicatòria a Ramis

- **Canvis d'ordre**

- Canvis de contingut

- Adaptacions o precisions

- Canvis de determinants

- Canvis de grafia entre *y* i *i*

«L'innocència venjada y veureu ab delícia»

«Ahont veureu l'innocència venjada, ab gran delícia»

Diferències entre el text de **Causse-Lindemann** (1786) i el text d'**Hernández Sanz** (1931)

- Dedicatòria a Ramis
- Canvis d'ordre
- **Canvis de contingut**
- Adaptacions o precisions
- Canvis de determinants
- Canvis de grafia entre *y* i *i*

«Per orde de Rhynsault Danvelt decapitat»

«Per orde de Rhynsault veu son espós penjat»

Diferències entre el text de **Causse-Lindemann** (1786) i el text d'**Hernández Sanz** (1931)

- Dedicatòria a Ramis
- Canvis d'ordre
- Canvis de contingut
- **Adaptacions o precisions**
- Canvis de determinants
- Canvis de grafia entre *y* i *i*

«Vol son espos amich»

«Vol Danvelt per amich»

Diferències entre el text de **Causse-Lindemann** (1786) i el text d'**Hernández Sanz** (1931)

- Dedicatòria a Ramis
- Canvis d'ordre
- Canvis de contingut
- Adaptacions o precisions
- **Canvis de determinants**
- Canvis de grafia entre *y* i *i*

«Aquell objecte amat, per qui son cor sofreix»

«Son objecte adorat per el qual tant sofreix»

Diferències entre el text de **Causse-Lindemann** (1786) i el text d'**Hernández Sanz** (1931)

- Dedicatòria a Ramis
- Canvis d'ordre
- Canvis de contingut
- Adaptacions o precisions
- Canvis de determinants
- **Canvis de grafia entre *y* i *i***

«Y qualsevols sieu qui sords a la rahó»

«I qualsevol sieu qui sords a la rahó»

Més enllà
de Menorca:
Safira
a Europa

13 obres i traduccions franceses, alemanyes, espanyoles, angleses i fins i tot russes

12 datades del segle XVIII i 1 datada de principi del XIX

Temàtica

«Escoltau esta historia, amants de la justícia, /
L'innocència venjada y veureu ab delícia».

Forma

Versos alexandrins amb cesura (6+6)

Escoltau esta historia, amants de la justícia,	A	6+6
L'innocència venjada y veureu ab delícia,	A	6+6
Y qualsevol sieu qui sords a la rahó	B	6+6
Seguiu precipitats l'impuls de la passió,	B	6+6
Volau de crim a crim, de furor a furor,	C	6+6
Deteniuvos, llegiu y tremolau d'horror.	C	6+6
No per mourer pietat es este cas es fingit,	D	6+6
No, per la vostra instrucció la veritat s'ha escrit.	D	6+6

Obres i traduccions en vers a l'època

Obres en vers

- *Lucrècia*, de Joan Ramis
- *Arminda*, de Joan Ramis
- *Les perfeccions de Déu*, de Joan Ramis

Traduccions en vers

- la traducció de *La Alonsiada* de Ramis feta per Vicenç Albertí
- 2 tractats de geografia de 1826, de la *Géographie universelle* de Claude Buffier, traduïts per Febrer i Cardona
- algunes traduccions dramàtiques també de Febrer i Cardona
- la traducció *La Fabula de Pyramo y Thisbe* feta per David Causse

Llengua

Llengua catalana volgudament culta

- Veny i Massip (2011: 107): trets dialectals i algun de culte
- Feina pròpia: més característiques cultes
 - l'ortoèpia tradicional i la pronunciació de les erres finals
 - els pronoms posposats o enclítics
 - arcaïsmes
 - gal·licismes

Traducció **lliure** de la
primera part del text anglès

SAPPHIRA

HISTORIA EXTRETA DEL SPECTATOR N.º 491

Escoltau esta Historia, amants de la justícia,
Ahont veureu l'innocència venjada, ab gran delícia
I qualsevol sieu qui sords a la rahó
Seguiu precipitats l'impuls de la passió,
Volant de crim a crim, de furor a furor,
Deteniuvos, llegiu y tremolau d'horror.
No per mouer pietat este cas s'es fingit.
No ; per la vostra instrucció la veritat s'ha escrit.

Ramis, gran cor, siti d'humanitat,
Es digne d'inspirar y de sentir amistat.
Vos qui eternizau, ab versos victoriosos,
De la enveja y del temps a dos amants virtuosos,
Mos versos inferiors dignauvos acceptar ;

[...]

For as the soul doth rule the earthly mass,
And all the service of the body frame ;
So love of soul doth love of body pass,
No less than perfect gold surmounts the meanest brass.

Text original, extret de *The Spectator* T.

No. 491.] Tuesday, September 23, 1712.

— Digna satis fortuna revisit.
Virg. Æn. iii. 318.

A just reverse of fortune on him waits.

It is common with me to run from book to book to exercise my mind with many objects, and qualify myself for my daily labours. After an hour spent in this loitering way of reading, something will remain to be food to the imagination. The writings that please me most on such occasions are stories, for the truth of which there is good authority. The mind of man is naturally a lover of justice ; and when we read a story wherein a criminal is overtaken, in whom there is no quality which is the object of pity, the soul enjoys a certain revenge for the offence done to its nature, in the wicked actions committed in the preceding part of the history. This will be better understood by the reader from the following narration itself, than from any thing which I can say to introduce it.

When Charles duke of Burgundy, surnamed The Bold, reigned over spacious dominions now swallowed up by the power of France, he heaped

heart was wholly untouched. He was one of those brutal minds which can be gratified with the violation of innocence and beauty, without the least pity, passion, or love, to that with which they are so much delighted. Ingratitude is a vice inseparable to a lustful man ; and the possession of a woman by him, who has no thought but allaying a passion painful to himself, is necessarily followed by distaste and aversion. Rhynsault, being resolved to accomplish his will on the wife of Danvelt, left no arts untried to get into a familiarity at her house ; but she knew his character and disposition too well, not to shun all occasions that might ensnare her into his conversation. The governor, despairing of success by ordinary means, apprehended and imprisoned her husband, under pretence of an information, that he was guilty of a correspondence with the enemies of the duke to betray the town into their possession. This design had its desired effect ; and the wife of the unfortunate Danvelt, the day before that which was appointed for his execution, presented herself in the hall of the governor's house ; and, as he passed through the apartment, threw herself at his feet, and, holding his knees, beseeched his mercy. Rhynsault beheld her with a dissembled satisfaction ; and, assuming an air of thought and authority, he bid her arise, and told her she must follow him to his closet ; and, asking her whether she knew the hand of the letter he pulled out of

5. Breu anàlisi de la traducció

Text original extret de *The Sepctator*

Traducció de Joan Soler i Sans

Traducció **fidel** de la segona part del text anglès

Particularitzacions

«executed»
(‘executat’) TO

«penjat»
(Causse-Lindemann)

«decapitat»
(Hernández Sanz)

When Charles duke of Burgundy, surnamed The Bold, reigned over spacious dominions now swallowed up by the power of France, he heaped many favours and honours upon Claudius Rhynsault, a German, who had served him in his wars against the insults of his neighbours. A great part of Zealand was at that time in subjection to that dukedom. The prince himself was a person of singular humanity and justice. Rhynsault, with no other real quality than courage, had dissimulation enough to pass upon his generous and unsuspecting master for a person of blunt honesty and fidelity, without any vice that could bias him from the execution of justice. His highness, prepossessed to his advantage, upon the decease of the governor of his chief town of Zealand, gave Rhynsault that command. He was not long seated in that government, before he cast his eyes upon Sapphira, a woman of exquisite beauty, the wife of Paul Danvelt, a wealthy merchant of the city, under his protection and government. Rhynsault was a man of a warm constitution, and violent inclination to women, and not unskilled in the soft arts which win their favour.

Carlos el Atrevit en Borgonya reinava,
Son valor invencible sos estats dilatava.
Magnanim, humá, generós y sincer,
Magnífich en premiar, en castigar sever.
De Rhynsault, vell guerrer, volgué recompensa
Sa pericia y coratge y el suecés militar,
Zelandia li submet. Rhynsault Governador
No vela mes son cor, ansent de son Señor,
Implacable, tirá, soldat brutal, feros,
Quant Carlos era amat ell tant se feya odiós.
De **Danvelt,** comerciant integro, opulent,
Notat per sa bondat, l'hymen era recent ;
Jove y plena de foch que un dols amor inspira
Brillava a son costat la sens igual Sapphira.
A sa sola virtud sa hermosura cedeix,
De tots los ulls es centro y tots los cors uneix
Digno y feliz parell si esto hagués durat!
Rhynsault la veu, l'admira y d'ardor abrazat
Ja la vol posehir : versat en traicions,
Ab art, de veurerla fa naixer occasions ;
Vol Danvelt per amich, alaba sa belleza,
Fa fingir a sos ulls la tímida tendreza.
Sapphira observa tot, sas intencions sospita.
Son caracter coneix y sa presencia evita.
Rhynsault furiós de veures rejectar
Per forza o per engañ son intent vol lograr.
D'un enemich del Duc una carta imitada,
Que preten ha sorprés a Danvelt enviada, [...]

Restriccions del vers i la rima

5. Breu anàlisi de la traducció

Influència ramisiana en el text de *Safira*

<i>Lucrecia</i> (1769), Joan Ramis	<i>Safira</i> (1779), Joan Soler
«virtuosa esposa»	«virtuosa Sapphira»
«seus dolors sa multitud aumenta»	«son foch fan aumentar»
«severo a la virtut, als vicis inclinat»	«era noble en premiar, en castigar severo»
«un cor qui vos venera»	«un cor qui vos adora»
«a què vos veig reduït»	«ahont me vetx reduhit»

Lucrecia morta (1804), escultura de Damià Campeny i Estrany

6. Conclusions

Safira (1779),
traducció del
menorquí Joan
Soler i Sans, obra
perfectament
inserirda en la
Il·lustració.

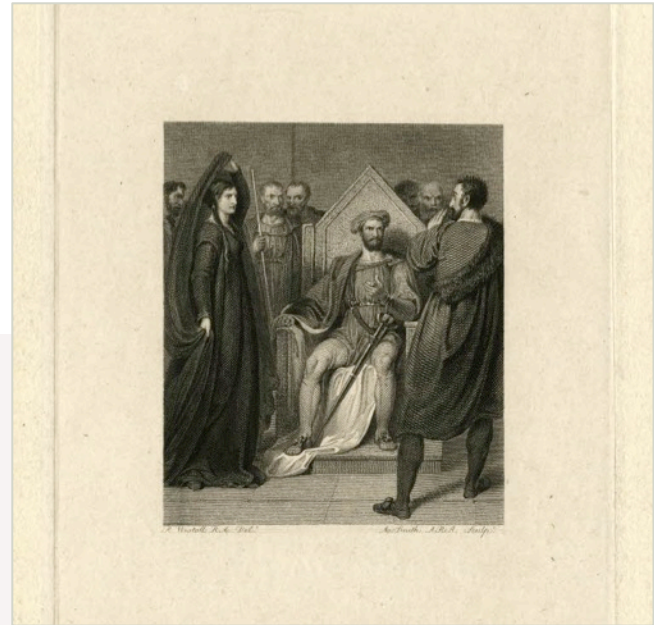
Investigació en
curs. Aportació als
estudis de
traducció.

Traduccions i traductors a la Societat Maonesa (1778-1785): *Safira* (1779), de Joan Soler i Sans

Seminari de Literatura i Cultura de l'Edat
Mitjana i l'Edat Moderna

16 de març de 2021

Rosa Gornés Gomis
Universitat Pompeu Fabra

Bibliografia citada a la presentació

- DE VIGO, Joana (1801 [2019]). *Ifigenia a Tàurida* [edició i introducció de Josefina Salord i Maria Paredes]. Barcelona i Palma: Publicacions de l'Abadia de Montserrat i Edicions UIB.
- GOMILA, Jaume (1997). *Sapphira de Joan Soler i Sans: assaig d'aproximació* [treball inèdit]. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- GORNÉS, Rosa (2019). *Safira (1779)*, traducció de Joan Soler i Sans d'un original de *The Spectator (1712): recepció i estudi de la traducció* [treball de fi de màster inèdit].
- HAUSER, Arnold (1951 [1978]). *Historia social de la literatura y del arte* [traducció de A. Tovar i F. P. Varas-Reyes]. Barcelona: Labor, vol. 2
- HERNÁNDEZ SANZ, Francesc (1921). «Una Sociedad de Cultura, establecida en Mahón durante la segunda mitad del siglo XVIII». *Revista de Menorca*, núm. 20, pàg. 353- 394.
- HERNÁNDEZ SANZ, Francesc (1931). «Sapphira». *Revista de Menorca*, núm. 30, 184- 194.
- LAFARGA, Francisco (1983). *Las traduccions espanyolas del teatro francès (1700- 1835)*. Barcelona: Universitat de Barcelona, volum I.
- LINDEMANN, Christoph Friedrich Heinrich (1786 [2002]). *Descripció geogràfica i estadística de l'Illa de Menorca*. Maó: Institut Menorquí d'Estudis.
- MARFANY, Marta (2016). «La traducció catalana de Vicenç Albertí de La Alonsiada de Joan Ramis (1818): el trasllat de la versificació». *Randa*, núm. 76, pàg. 51-57.
- MARTÍNEZ MAYOR, Carlos (2017). «De “La Alonsiada” de Ramis a “L'Alonsiada” d'Albertí». *Actes del Dissetè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, pàg. 159-170.
- MASCARÓ, Ignasi (1985). «Les traduccions llatines d'Antoni Febrer i Cardona». *Randa*, núm. 17, pàg. 65-76.
- MIRALLES, Eulàlia (2002). «Vicenç Albertí, traductor de Metastasio», dins MALÉ, Jordi i MIRALLES, Eulàlia (2002). *Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània*. Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona, 39-58.
- MIRALLES, Eulàlia (2012). «Las traducciones catalanas en el siglo XVIII y primer tercio del XIX». *Dieciocho: Hispanic Enlightenment*, vol. 35, pàg. 125-135.
- MOLAS, Joaquim (1977) «Erudició, polèmica i creació en la poesia neoclàssica catalana». *Reduccions: revista de poesia*, [en línia], 1977, Núm. 3, p. 61-74, <https://www.raco.cat/index.php/Reduccions/article/view/46188> [consultat 3/3/2020]

Bibliografia citada a la presentació

- PAREDES, Maria (1996). Antoni Febrer i Cardona: un humanista il·lustrat a Menorca (1761-1841). Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat
- PAREDES, Maria (1999). «Traduccions i traductors a la Menorca il·lustrada», dins LAFARGA, Francisco (1999). La traducción en España (1750-1830): Lengua, literatura, cultura. Lleida: Universitat de Lleida.
- PATIÑO, Xavier (2011). «Una nova aportació documental sobre la Societat Maonesa (1778- 1785): la traducció de la faula ovidiana de Píram i Tisbe per David Causse». Randa, 81-92.
- PONS ALZINA, Joan (1996). [Carta personal inèdita]
- PONS, Antoni Joan (1984). «Vicenç Albertí i Vidal, traductor menorquí del segle XIX». Els Marges, núm. 31, pàg. 107-114.
- PONS, Antoni Joan i SALORD, Josefina (1991). Registre de la Societat Maonesa. Maó: Institut Menorquí d'Estudis.
- RAMIS, Joan (1769 [2019]). Lucrècia [edició de Pep Valsalobre i Vicent de Melchor]. Bellcaire d'Empordà: Edicions Vitel·la.
- ROSSICH, Pep (2011). La primera traducció goldoniana al català: La viuda astuta de Vicenç Albertí i Vidal. Manuscrit, traducció i context [tesi doctoral]. Girona: Universitat de Girona.
- SALORD, Josefina i SALORD, Maite (2001). «Les traduccions teatrals dels il·lustrats menorquins» dins ROSSICH, Albert [ed. lit.], SERRÀ, Antoni [ed. lit.] i VALSALOBRE, Pep [ed. lit.] (2001). El teatre català, dels orígens al segle XVIII. Kassel, Alemanya: Edition Reichenberger, pàg. 409-418.
- STEELE, Richard (1712). «Tuesday, September 23, 1712» dins CHALMERS, Alexander (1806). The Spectator: A Corrected Edition, with Prefaces Historical and Biographical. Londres: Bye and Law, volum 7, 97-102. Recuperat de <https://books.google.es/books?id=ydUyAQAAMAAJ&printsec=frontcover&dq=chalmers+ 1806> [consultat 3/3/2020]